פועלי כל הארצות התאחדו!

זו הדרך

ZO HADEREKH زو هديرخ

גיליון 43 / 10 בנובמבר 2021

מגדר ומעמד בנטפליקס
עמ' 9

על מה החגיגה בדיוק? חברי ממשלת הימין והקואליציה לאחר אישור התקציב ב-5 בנובמבר (צילום: הכנסת)

תקציב של כיבוש, גזרות וקיצוצים

חגיגה גדולה חגגו חברי הכנסת של הקואליציה ושרי ממשלת הימין עם אישור התקציב הדו-שנתי (שהוא פטנט ישראלי הרשום על שמו של בנימין נתניהו) ביום שישי שעבר (5.11).

שר הבריאות ומנהיג מרצ, ניצן הורוביץ, אף הגדיל לעשות ופרסם רשומה בפייסבוק בה כתב: "תקציב מדינה הוא שיקוף של סדר העדיפויות הממשלתי. זה לא תקציב מושלם, אבל הוא 10 מעלות שמאלה ממה שהיה לפניו. התחלה של הגשמת החזון הסוציאל-דמוקרטי שעבורו נכנסתי לפוליטיקה".

אם התקציב הניאו-ליברלי שאושר בשבוע שעבר, המחזק את הכיבוש ואת ההתנחלויות ויש בו הקצאה של מיליארדים להכנת המלחמה עם איראן, הוא הסיבה בגללה העיתונאי הורוביץ "נכנס לפוליטיקה", מוטב היה לו (ולנו) אילו היה ממשיך לפרשן במהדורות החדשות.

תקציב המדינה שאושר יחריף את המצב במערכות שירותים ציבוריים מורעבות ובראשן מערכת הבריאות – כפי שהיה לפני התפרצות נגיף הקורונה. כך עולה ממסמך של מרכז אדוה המנתח את תקציב המדינה לשנים 2022-2021, העתיד להתפרסם בימים הקרובים.

לדברי חוקרי אדוה, "מגפת הקורונה מצאה את השירותים החברתיים ובראשם מערכת הבריאות כשהם מורעבים, לאחר שנים של תקציבים שאינם גדולים דיים כדי לענות על הצרכים. השירותים רעבו לכוח אדם מיומן, לתשתיות, לתוכניות סיוע לקבוצות ולמגזרים דלי-הכנסות". בעקבות התפרצות המגפה הגדילה הממשלה את הוצאותיה – לבריאות, לביטחון סוציאלי, לסיוע למובטלים ולעסקים ועוד.

בשנים 2019-2015 גדל תקציב המדינה הרגיל (ללא תקציב הפיתוח וחשבון הון) במתינות, מ-296 ל-353 מיליארד שקל. ב-2020, עקב הקורונה, הוא קפץ ל-426 מיליארד שקל, קפיצה של 21% לעומת שנת 2019. התקציב לשנת 2021 יהיה דומה בגובהו לזה של שנת 2020 ויעמוד על 432 מיליארד שקל. אלא שהתקציב לשנת 2022 יבצע מעין סיבוב פרסה ויקוצץ ל-377 מיליארד שקל, סכום הנמוך ב-13% מזה של 2021. "מתברר כי ההרחבה היתה נקודתית וחד-פעמית. ב-2022 נחזור למצב ערב הקורונה, של מערכות שירותים ציבוריים מורעבים ובראשם מערכת הבריאות", סיכמו.

התקציב שאושר לא נותן מענה, ולו מענה חלקי, לסוגיה חברתית מרכזית – משבר הדיור. השנה כבר עלו מחירי הדירות ביותר מ-9%! "בתקציב משרד הבינוי והשיכון לשנים 2022-2021 לא בא לידי ביטוי שינוי מהותי במדיניות השוק הפרטי" – נכתב בניתוח שערך ירון הופמן-דישון, חוקר במרכז אדוה.

לדברי הופמן-דישון, "מזה כשלושה עשורים, וביתר שאת מאז ראשית שנות ה-2000, נשלטת מדיניות הדיור בישראל על-ידי אידיאולוגיה של 'שוק פרטי', שמשמעותה העברת האחריות לבינוי מגורים ושיכון האוכלוסייה מהממשלה למגזר הפרטי. כיום ממשלת ישראל כבר אינה משקיעה תקציבים גדולים כדי לממן פרויקטים של בינוי לדיור וכדי לסייע לציבור להשיג קורת גג. מנגד, שוק הדיור הוא כיום מקור חשוב של הכנסות למדינה", וכמובן גם לקבלנים שהממשלה היא משרתם.

ועוד לא הזכרנו את הגזרות והמסים שהוטלו על העם העובד (במקום על בעלי ההון!) וכן קיצוץ של 700 מיליון שקל בהשכלה הגבוהה – חרף הגידול במספר הלומדים בה.

דברים בשם אומרם

הגמ"ח של רע"מ

"רגע לפני אישור התקציב פנה יו"ר רע"מ, ח"כ מנסור עבאס, לגורמים בממשלה וביקש להקצות 100 מיליון שקלים מהכספים הקואליציוניים של מפלגתו לטובת המגזר החרדי. כשברקע העימות עם הליכוד נראה שברע"מ מנסים לשמור על קשרים פוליטיים עם החרדים. עבאס אמר לגורמים בממשלה: 'יש לנו ברית מוחלשים עם החברה החרדית'".

מהדורת החדשות של ערוץ 11, 1.11

ימינה - כשמה כן היא

"יש מפלגות שאני קוראת להן יותר פופוליסטיות, יותר סוציאליסטיות... אנחנו מפלגה שלא מתביישת להגיד שאנחנו עם תפיסת עולם קפיטליסטית. אנחנו בניגוד לאחרים לא חושבים שבעלי עסקים ובעלי חברות הם אויבים, להפך. אני לא כל כך מאמינה בלהתחיל להטיל מיסים על חברות בינלאומיות. זה נכון ש'אפל' הגיעה לכאן והקפיצה את המשכורות, וגם גוגל, וזה קשה להתחרות במשכורות האלה. אני לא מאמינה ברגולציה ומיסוי על הענף הזה, אני רוצה לתת לו להיות כמה שיותר משוחרר".

שרת הפנים איילת שקד, חדשות 12, 1.11

המרוויחים ממצוקת הדיור

"סקר: הקבלנים הם המרוויחים הגדולים מבועת הנדל"ן בארץ; רווחיהם זינקו בכ-11% השנה".

כותרת ב"ישראל היום", 27.10

ח"כ לסקי מציגה את התוכנית הכל דיבורים

"קיומה של הממשלה זה דבר חשוב, אבל זה לא יכול לבוא על חשבון זכויות אדם, ועל חשבון האופציה של פתרון שתי המדינות. אם הממשלה הזאת מקיימת רק מדיניות של ימין קיצוני, אני לא יודעת אם זה יכול להמשיך. במקרה הזה, נחצה קו. אני שמחה שניצן הורוביץ דרש פגישה עם גנץ, וגם תמר זנדברג התבטאה נגד זה בצורה חריפה. אבל התבטאויות זה לא מספיק".

ח"כ גבי לסקי ממרצ, מוסף "הארץ", 29.10

בית המשפט קבע: בן-גביר הוא לא

"העיתונאית לשעבר עתיה זר תבהיר כי לא התכוונה לקבוע שח"כ איתמר בן-גביר פועל מטעם השב"כ, ותרים תרומה בסך 10,000 שקלים לעמותה בחברון, כך סוכם בפשרה בין הצדדים. בתחילת השנה שעברה, על רקע הבחירות לכנסת, כתבה זר בחשבון הפייסבוק שלה 'סיפור קטן על בן-גביר', כהגדרתה. לפי זר, כשראתה בעבר את בן-גביר מחזיק את סמל מכונית השברולט של ראש הממשלה יצחק רבין, ואומר 'כמו שאנחנו הגענו לסמל הזה אנחנו יכולים להגיע לרבין', עלתה בה התהיה 'האם זה לא סוכן שב"כ'. סוכם כי זר תתרום 10,000 שקלים לעמותת 'הרחיבי מקום אוהלך', המגדירה את עצמה כעמותה 'העוסקת בגאולת בתים ברחבי עיר האבות חברון'".

אורן פרסיקו, "העין השביעית", 30.10

דייג אוהב דגים? ח"כ קארה אוהב בני אדם?

סגן השר אביר קארה מתנגד למתן הסמכות לנציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות להטיל עיצומים כספיים של עד 75 אלף שקלים על בתי עסק שלא יעמדו בהוראות הנגישות.

אתר "דבר", 27.10

מכתבים למערכת

רצח רבין: הלקח לא נלמד

הכיכר הייתה ריקה ביום חמישי, 4 בנובמבר 2021. טקס צנוע נערך ליד האנדרטה לזכרו של ראש הממשלה יצחק רבין ליד עיריית ת"א-יפו, ונדמה שהלקח המרכזי מהרצח לא נלמד. לפי עדותו של הרוצח, היו אלה קביעות של רבנים מהציונות הדתית, שרבין "מוסר" ושהוא "בוגד", בכך שהוא מעז לחשוב על החזרת אדמות הכיבוש – שעבורם הן חלק מהארץ המובטחת – ולכן הוא בן מוות.

בזמן האחרון אנחנו עדים להתגברות המתקפות של מתנחלים ואורחיהם מהציונות הדתית נגד פלסטינים המעבדים את אדמותיהם או רועים בהן; וחמור יותר, כניסתם לתוך כפרים פלסטיניים תוך תקיפת תושביהם ופגיעה ברכושם. מה שמדהים בעניין זה הוא שחיילי צה"ל לא עוצרים אותם ופעמים רבות מצטרפים למתקפותיהם. כאשר תושבי כפרים פלסטיניים מותקפים מעזים להתגונן ולזרוק אבנים בחזרה על תוקפיהם, יש מקרים בהם החיילים מצטרפים לתוקפים ויורים על המותקפים רימוני גז והלם, כדורי גומי וספוג וכבר שמענו גם על ירי חי! יותר מזה: אם החיילים מעזים להגבילם, יש מקרים בהם המתנחלים תוקפים אותם. אפילו במקרים האלה לא עוצרים החיילים את תוקפיהם.

יש כאן תופעה בלתי נתפסת בחומרתה. בני אדם תוקפים בני אדם אחרים כאשר אלה מעבדים את שדותיהם, רועים את עדריהם, או סתם יושבים בתוך כפריהם, ללא שום סיבה נראית לעין! מה יכול להיות נפשע מזה?! רק פסיכופתים עושים דברים כאלה, ובדרך כלל רק כשיש להם סיבה, שלפחות בעיניהם נותנת צידוק למעשה. ככל שאני מבין, הסיבה לפשעי המתנחלים היא אמונתם שזאת הארץ המובטחת, שאין בה מקום ללא-יהודים. רק אמונה יוקדת המוקנית להם מהוריהם ורבניהם – המתירים לגנוב, לרצוח ולחלל שבת – מאפשרת לבני אדם, שלא כולם פסיכופתים, לתקוף בצורה כזאת בני אדם אחרים, שכל פשעם שנולדו פלסטינים, בארץ אותה חומדים אנשי הציונות הדתית ובעצם גם ממשלת ישראל.

רק בגלל קיומו של לובי רב עוצמה בכנסת ובממשלה המגבה את הפושעים הללו, יכולים הם להמשיך במעשיהם ללא ענישה. אלה אותם פושעים שנתנו את ההכשר לרצח ההוא, וממשיכיהם שנותנים את ההכשר למעשי הפשע הבלתי פוסקים נגד פלסטינים בשטחים הכבושים וגם בישראל.

כל עוד פשעיהם לא מופנים נגד ישראלים – חוץ מאשר כלפי אנשי שמאל, המגינים באופן לא-אלים על הקורבנות הפלסטינים – וכלפי ההנהגה הישראלית, הם חסינים. מסתבר שהלקח מהרצח ההוא לא נלמד. "למען ארץ ישראל" מותר לעשות הכול!

עמוס גבירץ, קיבוץ שפיים

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל
zohaderekh@gmail.com
או לתיבת דואר 26205 ת"א-יפו 6126102

שר האוצר אביגדור ליברמן חותם על עסקת החבילה. לימים משרתו הנאמן: יו״ר ההסתדרות ארנון בר-דוד (צילום: ההסתדרות)

עסקת חבלה במעמד העובדים

ההסתדרות, הממשלה והמעסיקים חתמו בשבוע שעבר (3.11) על עסקת חבילה חדשה במשק. לפי ההסכם, שכר המינימום יעלה בהדרגה ל-6,000 שקל תוך חמש שנים, כשהפעימה הראשונה תהיה באפריל 2022. זו תוספת של 54 אגורות בשנה וחצי הקרובות: 29.66 שקל לשעה במקום 29.12 שקל כיום. עוד סוכם שבמהלך השנה הבאה לא תהיה תוספת שכר במגזר הציבורי ושהעובדים יוכלו לעבוד מהבית יום בשבוע.

עיתוי החתימה אינו מקרי: ערב אישור התקציב הדו-שנתי ל-2021 ול-2022. בכך הביעו נציגי המעסיקים ויו״ר ההסתדרות ארנון בר-דוד תמיכה בממשלת הימין ובמדיניותה הכלכלית והחברתית הניאו-ליברלית.

שר האוצר אביגדור ליברמן אמר בפתח הישיבה: ״מאז שחתמנו על עסקת חבילה עברו 37 שנה, בין יצחק מודעי לישראל קיסר. כנראה שזה דבר לא פשוט אם לקח לנו 37 שנה לחזור על החתימה הזו״. הוא שכח לציין שבעסקות הקודמות, הידועות לשמצה, גם המעסיקים הפרטים התחייבו להעניק דבר מה לעובדים: הקפאת מחירים, למשל. הפעם הנתינה היא חד-צדדית: תודות לבר-דוד רק העובדים מוותרים.

נשיא התאחדות התעשיינים, ד״ר רון תומר, לא הסתיר את שמחתו בעת החתימה: ״ההסתדרות הסכימה, באומץ רב, לשנות את כללי המשחק ולעשות התאמות חשובות בעולם יחסי העבודה, כפי שאנחנו מציעים כבר שנים ארוכות״.

כאמור, השכר במגזר הציבורי יוקפא במהלך 2022. לקראת תקציב 2023 ייפתחו הדיונים על הסכם קיבוצי חדש במגזר הציבורי. יצוין שמאז שנת 2017 אין הסכם שכר במגזר הציבורי. בחודש דצמבר 2019 בוצעה הפעימה האחרונה של הסכם המסגרת הקודם, כאשר במשכורות חודש ינואר 2020 ניתנה העלאת שכר בשיעור של 1.95%. פירוש הכניעה של בר-דוד לעמדת ליברמן והמעסיקים: מאות אלפי עובדים במגזר הציבורי לא יקבלו פיצוי על העלייה ביוקר המחיה במהלך שלוש שנים, ולא ישפרו את שכרם. עובדי המגזר הפרטי יכולים רק לחלום על הקפאה. הרי ההסתדרות נטשה זה שנים רבות הסכמי מסגרת עם המעסיקים הפרטיים ואף ויתרה על הסכמים ענפיים (מתכת, טקסטיל ועוד). כך שכל מקום עבודה לגורלו, כפי שדרשו המעסיקים במשך שנות דור.

עוד הסכימו הצדדים בשבוע שעבר על מימוש תביעה ישנה של המעסיקים: מעבר החישוב של שעות נוספות מחישוב על בסיס יומי לחישוב על בסיס חודשי. זאת, בדומה לנעשה בשנתיים האחרונות בכמה מדינות קפיטליסטיות בהן שולטות מפלגות ימין, ובהן הודו והונגריה. החישוב הגלובלי מוגבל ל-17 שעות חודשיות, ויחול על עובדים שמשתכרים עד 150% משכר המינימום בלבד (7,950 שקלים).

ההסתדרות מתרצת פגיעה היסטורית זו בזכויות העובדים בכך שהשינוי ״יאפשר לעובדים ולמעסיקים לנהל את זמני העבודה בצורה יותר יעילה ומותאמת לצורכי העובד והמעסיק, ויאפשר לעובדים יכולת לאזן בין שעות העבודה לשעות הפנאי. הסדרי החקיקה כיום מתבססים על חקיקה משנות ה-50 והסיכום יביא לעדכון הסדרי החקיקה לאתגרים של שוק העבודה המודרני״. כמו כן יבוצע תיקון בחוק חופשה שנתית, כאשר העובדים בחלקם יקבלו יום חופש נוסף, סה״כ 13 ימים במקום 12 הקיימים כיום. ובכל זאת העובדים בישראל נותרים עם החופשה השנתית הקצרה ביותר לעומת המצב ברוב המדינות הקפיטליסטיות המתקדמות.

השאלה הנשאלת היא: מי אישר עסקת חבלה זו שמהלכיה הוסתרו מהעובדים? במילים אחרות: איזה פורום הסתדרותי דן בפרטיה ומתי? למיטב ידיעתי לא קיימה הנהגת ההסתדרות דיון מעמיק בהסכם, והוא לא הובא לדיון ולאישור בית הנבחרים – הפרלמנט של ההסתדרות. דמוקרטיה נוסח בר-דוד בשירות ההון והשלטון.

אפרים דווידי

כוח לעובדים: ההסכם הוא חרפה

ארגון כוח לעובדים תקף בחריפות את עסקת החבילה עליה חתמו האוצר, המעסיקים וההסתדרות. ״כוח לעובדים סבור כי ההסכם שנחתם איננו מכבד ארגון עובדים ובוודאי שאיננו מהווה ׳שינוי׳ כפי שהבטיחה ממשלת השינוי – אלא להיפך. עסקת החבילה הזו כמוה כזריית חול בעיני ציבור העובדות והעובדים״.

לדברי הארגון, ״הקפאת שכר ל-2022 לאחר שלא הייתה תוספת שכר מאז ינואר 2018, משמעותה 5 שנים בלי תוספת שכר במגזר הציבורי ובמגזרים הקשורים אליו. ה׳הישג׳ שבו מתהדרים החתומים על ההסכם: העלאת שכר מינימום ל-6,000 שקל לחודש עד שנת 2026, הוא לעג לרש. חבל כי בהסתדרות הכללית בחרו להתעלם מהצעה שכבר הונחה על שולחן הכנסת – יוזמה ראויה בהרבה, להעלאת שכר המינימום ל-40 שקלים לשעה״.

דיקטטורה דיגיטלית בשטחים הכבושים

ישראל מנהלת מבצע איסוף ומעקב נרחב שמטרתו הקמת מאגר מידע דיגיטלי על פלסטינים תושבי השטחים הכבושים. כך חשף השבוע (8.11) העיתון "וושינגטון פוסט". תחקיר שפרסם העיתון, היוצא לאור בבירת ארה"ב, כולל עדויות של חיילים ששברו שתיקה ומתארים את המשימות הנדרשות לתחזוק מערכת "זאב כחול".

אחת המשימות החדשות שמקבלים חיילים החל מאמצע 2020 נקראת "הצמדות", ומטרתה היא לצלם באפליקציה ייעודית פנים של פלסטינים, וזאת במהלך הסיורים השגרתיים שמבצעים חיילי צה"ל בערי הגדה המערבית. מעדויות החיילים עולה כי מתקיימות תחרויות צילום של פלסטינים בין היחידות השונות, וכי מעודדים חיילים לצלם כמה שיותר פלסטינים במהלך המשימות. לאחר הצילום, מעניקה האפליקציה למשתמשים מידע על הפלסטיני המצולם.

בנוסף חושפת כתבת התחקיר כי צה"ל הקים בחברון מערכת הנקראת "חברון עיר חכמה". המערכת, שלפי אתר צה"ל משתמשת במצלמות מתוחכמות וחיישנים, משמשת ככלי ניטור ומעקב חודר פרטיות ברחבי העיר חברון. "לא הייתי מסכימה שיציבו מערכת כזאת בקניון ליד הבית שלי", אמרה אחת החיילות שהתראיינו לכתבה.

מנכ"ל שוברים שתיקה אבנר גבריהו, מסר: "המערכת החדשה מדגימה כיצד הפך הכיבוש בגדה המערבית לשדה לניסוי ולפיתוח של טכנולוגיות מעקב דיגיטלי. ישראל מתגאה עד היום בפיתוח עגבניות השרי ודיסק און-קי, אבל אחרי 54 שנות שליטה צבאית בשטחים היא הפכה דווקא שם נרדף לטכנולוגיות מעקב ורדיפה המשמשות דיקטטורות ברחבי העולם". "הסיפור הזה חורג מעבר לדיון על כלי טכנולוגי נוסף. הוא חושף עד כמה חשופות זכויות הפרט של פלסטינים בשטחים, ומהווה עוד ציון דרך במדרון החלקלק של הכיבוש", הדגיש.

לדברי ח"כ עאידה תומא-סלימאן (חד"ש – הרשימה המשותפת) "הפלסטינים בשטחים הכבושים חיים תחת דיקטטורה שמשתמשת בכל טכנולוגיות הדיכוי הכי משוכללות שההייטק הישראלי מצליח לפתח. זה הכיבוש ואלה כליו".

המשותפת דורשת לבטל את החלטת גנץ

הרשימה המשותפת פנתה השבוע (8.11) לשר הביטחון בני גנץ בדרישה לביטול ההכרזה על שש הארגונים הפלסטיניים כארגוני טרור. בסיעה נימקו את הדרישה בתחקיר שפורסם באתר "שיחה מקומית" לגבי הכשלים החמורים בקבלת ההחלטה. "לא בכדי סירבו מדינות רבות לקבל את תוצאות 'ההוכחה'", כתבו בפניה לגנץ. "המסמך נכשל מלהכיל אפילו ראיה קונקרטית אחת. יתר על כן, מבדיקות עצמאיות של מדינות המממנות את ההתנהלות הכלכלית של שש הארגונים – לא נמצאו ראיות לטענות השב"כ".

מפקד פיקוד המרכז, אלוף יהודה פוקס, חתם בשבוע שעבר על צו המגדיר כארגוני טרור בגדה המערבית חמישה מתוך שש ארגוני החברה האזרחית הפלסטיניים שהוכרזו ככאלה בישראל בחודש שעבר. הארגון הנוסף, איגוד ועדות החקלאים, כבר הוכרז ארגון טרור בגדה בשנה שעברה. משמעות הצו היא שהצבא יוכל לפעול נגד הארגונים באופן מיידי, לעצור את עובדיהם בחשד לחברות בארגון טרור, לפשוט על משרדיהם ולהחרים ציוד.

עאדל עאמר נבחר בשנית למזכ"ל המפלגה הקומוניסטית הישראלית

עאדל עאמר נבחר בסוף השבוע (6.11) לכהונה נוספת כמזכ"ל המפלגה הקומוניסטית הישראלית (מק"י). עאמר נבחר במושב הראשון של הוועד המרכזי שנבחר בוועידת המפלגה ה-28. פאדי אבו יונס נבחר לרכז את מזכירות המפלגה.

עאמר נבחר לראשונה למזכ"ל ב-2015. קודמו בתפקיד היה הסופר וחבר הכנסת לשעבר מוחמד נפאע, שהלך לעולמו השנה. עם היבחרו מחדש אמר עאמר: "אני מודה לחברים על האמון שנתתם בי. מפלגתנו תוססת ופעילה במישורים רבים, אך ישנם לא מעט קשיים ודברים הטעונים תיקון. אנו עדים היום להתקפה על המפלגה ועל חבריה, ובשבוע שעבר אף נורו יריות לעבר סניף סכנין. כל זה לא יסיט אותנו מדרכנו".

עאמר, יליד 1962, הוא תושב כפר קאסם. בשנת 1979 הצטרף לברית הנוער הקומוניסטי הישראלי (בנק"י). שלוש שנים קודם לכן ארגנה המפלגה כנס פומבי המוני במלאות 20 שנה לטבח כפר קאסם. "הכינוס הגדול בשנת 1976 מילא תפקיד מפתח בחיי ובהפיכתי לפעיל פוליטי. הוא הוכיח שיש לפלסטינים בארץ שותפים ומנהיגים למאבקם", סיפר עאמר שנים מאוחר יותר.

עאמר הוא בוגר החוג לתקשורת באוניברסיטת מוסקבה, שם כיהן כמזכיר הסניף של חברי מק"י שלמדו בברית המועצות. לאחר מכן כיהן כמזכיר מחוז מק"י במשולש הדרומי. עאמר פעל בתחום החינוך ועבד בגיבוש תוכניות לימוד והנחיית קבוצות בנושא החינוך לדמוקרטיה.

עוד בחרו חברי הוועד המרכזי החדש את 13 חברי הלשכה הפוליטית: עאמר, אלי גוז'נסקי, נבילה אספניולי, ברהום ג'רייסי, עאידה תומא-סלימאן, עופר כסיף, עיסאם מח'ול, עבד כנאענה, עבדאללה אבו-מערוף, סאמח עיראקי, עפו אגברייה, פאתן ג'טאס ומנצור דהאמשה. כן נבחרה מזכירות בת תשעה חברים: פאדי אבו יונס, אמנה אבו אחמד, הנדייה סגייר, זכי שוואהנה, חוסיין מוסא, טארק יאסין, סברי חמדי, עמרי עברון ושאדי נאסר.

קבלו את

זו הדרך

מדי שבוע בדוא"ל
או בדואר רגיל

המעוניינים לקבל בדואר אלקטרוני, ללא תשלום, מתבקשים לשלוח
כתובת דוא"ל אל: zohaderekh@gmail.com
המעוניינים לקבל בדואר רגיל, מתבקשים לכסות את הוצאות המשלוח באמצעות תרומה של 150 שקל בשיק לפקודת המפלגה הקומוניסטית הישראלית, ת"ד 26205 תל-אביב 6126102

ארץ אוכלת עובדיה: דו"ח חדש של קו לעובד ורופאים לזכויות אדם

הפקרת הפועלים הזרים בחקלאות

במהלך המתקפה על עזה במאי 2021 נהרגו בישראל שני פועלים תאילנדים כתוצאה מפגיעת רקטה במושב אוהד בעוטף עזה. שמונה פועלים תאילנדים נוספים נפצעו במהלך הלחימה. שגריר תאילנד בישראל פנה לראש הממשלה דאז נתניהו ואמר כי הוא מודאג מהיעדר מיגון במגוריהם של הפועלים בני ארצו העובדים בישראל. הידיעות לא הרעישו את הארץ: בימים של הפצצות בעזה, קריסת בניינים ואזעקות בדרום ובמרכז, הן נקברו אי-שם בשולי העיתונים.

היעדר המיגון במגוריהם של הפועלים התאילנדים הוא רק ביטוי אחד להפקרת ביטחונם של מהגרי עבודה המועסקים בחקלאות בישראל. דו"ח חדש של קו לעובד ורופאים לזכויות אדם שכותרתו "ארץ אוכלת עובדיה: הפקרת בריאותם של מהגרי עבודה בחקלאות", זורה אור על התופעה.

תמונה מתוך הדו"ח

לפי נתוני קו לעובד, בישראל מועסקים 22,000 פועלים חקלאיים זרים, רובם מתאילנד ומיעוטם מנפאל. העסקתם בישראל הוסדרה בהסכם בילטראלי בין המדינות ביולי 2012. הדו"ח מבוסס על עדויות של עובדים שנאספו בסיורים בשטח ובקבוצת פייסבוק שמנהלת "קו לעובד" בשפה התאית. הדו"ח מציג כמה בעיות מרכזיות עמן מתמודדים מהגרי העבודה:

א. היעדר נגישות לשירותי בריאות: כחלק מהסרת האחריות של המדינה לבריאותם של העובדים הזרים, הם מבוטחים בביטוחי בריאות פרטיים המספקים שירותים מוגבלים. כמחצית מהעובדים אינם מחזיקים בכרטיס קופת חולים ובריאותם תלויה ברצונו הטוב של המעביד. כ-60% מהפועלים דיווחו כי נפצעו במהלך עבודתם בישראל, אך כמחציתם לא פנו כלל לקבלת טיפול רפואי. 44% מהעובדים שפנו לטיפול לא הצליחו לתקשר עם רופא בגלל היעדר תרגום.

ב. תנאי מחייה ועבודה מחפירים: עבודה גופנית מאומצת בתנאי עומס חום, במשך שעות רבות, משפיעה לרעה על בריאותם של העובדים. עובדים רבים דיווחו על ימי עבודה בני 12-11 שעות ביממה, לפעמים במשך שבעה ימים בשבוע. נראה כי ההפרה השיטתית של הזכות למנוחה וסירוב המעסיקים לשלם לעובדים עבור ימי מחלה (70% מהעובדים טוענים כי מעולם לא קיבלו אותם) — מתמרצת אותם להמשיך לעבוד גם כשהם חולים. התוצאות אינן מפתיעות: כ-60% מהעובדים דיווחו על עייפות כרונית ו-46% העידו כי הם סובלים ממצוקה נפשית. מצוקה זו אינה זוכה במענה, כי פוליסות הבריאות של העובדים אינן כוללות שירותי בריאות נפש. אחת התוצאות הקשות של מצב זה היא שימוש בסמים ובאלכוהול בקרב עובדים המתקשים להתמודד עם עומס העבודה והלחץ שמפעילים המעסיקים. כיוון שתנאי המגורים קשים לא פחות מתנאי העבודה, ובמקרים רבים משוכנים עובדים בצפיפות במחסנים או בלולים שהוסבו למגורים, סבלם של רבים נמשך 24/7.

ג. התמודדות העובדים עם מגיפת הקורונה: בעוד שהציבור הישראלי זכה להתעדכן יום יום בתקשורת לגבי הנחיות הבריאות, נאלצו מהגרי העבודה לחיות בפחד ובאי-ודאות בנושא הקורונה. הקושי הלשוני והבידוד הגיאוגרפי יצרו תלות כמעט מוחלטת בגורמים חיצוניים ובארגוני חברה אזרחית, כמו גם נגישות מועטה ומאוחרת לחיסונים. למותר לציין כי ריחוק חברתי לא היה אפשרי בתנאי המחיה הצפופים של העובדים, ובריאותם הופקרה גם בתחום זה.

ד. שיעורי תמותה חריגים בקרב העובדים: במהלך שנת 2019 מתו בישראל 23 מהגרי עבודה מתאילנד, ובמהלך 2020 (עד חודש אוגוסט) מתו 14 עובדים נוספים. למרות שכמחצית ממקרי המוות מוגדרים "מסיבה לא ידועה" או מיוחסים ל"תופעת המוות הלילי המסתורי" (תסמונת הגורמת לדום לב פתאומי במהלך השינה אצל גברים צעירים, הנפוצה יותר בדרום-מזרח אסיה) — לא ידוע על חקירה של נסיבות מקרי המוות, למעט במקרה של קטטות. נראה כי הרשויות בישראל מגלות חוסר התעניינות מוחלט בנסיבות שגרמו לאובדן חייהם של צעירים בריאים.

ריחוקם הגיאוגרפי של העובדים המועסקים בדרום הארץ מעלים אותם מעיניהם של הישראלים, שרובם אינם מודעים למתרחש בשדות בעוטף עזה ובערבה. הישראלים היחידים הבאים במגע עם מהגרי העבודה הם מעסיקיהם, הנהנים מתמיכה ממשלתית ומיד חופשית להתייחס לעובדים כישר בעיניהם. כוחם של המעסיקים על העובדים הוא כמעט בלתי-מוגבל, והתוצאה הנפוצה היא תנאי ניצול קשים, אחוזי תמותה גבוהים, בעיות רפואיות ומצוקה נפשית. עמותות הימין, שנוהגות להתריע מפני "אובדן משילות" באזורי הספר של ישראל ומפעילות מתנדבים כדי "להגן" על שדות חקלאיים בדרום, כמובן אינן מתעניינות בתופעה החמורה המתרחשת בשדות עצמם, שם עובדים בתנאים מחפירים פועלים מדרום-מזרח אסיה.

האנתרופולוג מתן קמינר, שעבודת הדוקטורט שלו עוסקת בהעסקת עובדים זרים מדרום-מזרח אסיה בישראל, כתב: "המציאות הישראלית מציבה בפני מתיישבי הערבה דרישות סותרות: מצד אחד ניצב הצורך הכלכלי בהישרדות בתנאיו של שוק גלובלי שבו עבודה זולה היא הנורמה, ומצד שני — המחויבות לנשיאה מתמשכת בעולה של אידיאולוגיה התיישבותית הדוגלת בעבודה עברית. מה שנותר לעשות הוא להעסיק מהגרי עבודה זולים, ובה בעת להסיט את המבט מתפקידם החיוני. את מחירה של העלמת העין משלמים, כמובן, המהגרים." המעסיקים נהנים מתמיכה ממשלתית בעודם מעסיקים אלפי פועלים "שקופים" וחסרי זכויות.

הדו"ח שפרסמו רופאים לזכויות אדם וקו לעובד הוא צעד חשוב בדרך להגנה על חייהם, בריאותם וזכויותיהם של אלפי עובדים חקלאיים זרים המצויים בשליטה טוטאלית של מעסיקיהם הישראלים. על הממשלה, ובייחוד על שרת הכלכלה אורנה ברביבאי ועל שר העבודה והרווחה מאיר כהן — שניהם ממפלגתו של ראש הממשלה החליפי יאיר לפיד — להפעיל את סמכות משרדיהם ולהתערב במצב העובדים בחקלאות בדרום הארץ.

זוהר אלון

קואופרטיב ערבי-יהודי מעבד את שדות הנגב

ב-1 בנובמבר נקטף יבול הירקות הראשון של הקואופרטיב החקלאי הערבי-יהודי הראשון בנגב. הקואופרטיב הוא אגודה שיתופית שהקימו קיבוץ כרמים והעמותה "ינאביע", העוסקת בקידום החברה הערבית-בדואית בנגב. הקואופרטיב מוכר את תוצרתו לרשת שופרסל.

ינאביע (נביעות בערבית) היא עמותה ערבית-יהודית הפועלת בנגב מאז 2018. בראשה עומד ד"ר מוחמד אלנבארי, לשעבר ראש המועצה המקומית חורה. העמותה שמה לה למטרה לצמצם את הפערים הכלכליים והחברתיים האדירים בין החברה הערבית-בדואית לבין יתר חלקי החברה.

לפי ינאביע, "החברה הבדואית חייבת להוביל תהליך של צמצום פערים ושגשוג באמצעות קידום תשתיות בנות קיימא וחיזוק הגורמים הקיימים בשטח. בחזון שלנו החברה הבדואית, המאופיינת באחוז צעירים גבוה, יוצרת במו ידיה את עתידה, מביאה את מיטב המורשת והתרבות הייחודית לקדמת הבמה הישראלית וחווה חוויות של הצלחה מקומית ואזורית. כך, מתוך חברה אזרחית מאוחדת וחזקה המבקשת לעצמה מנהיגות ראויה לאמון והערכה, ינבע שינוי שיביא תקווה חדשה לכל תושבי הנגב והמדינה".

אופיה הערבי-יהודי של העמותה בא לידי ביטוי בהרכב הנהלתה והוועד המנהל שלה. בוועד המנהל שלושה חברים יהודים וארבעה ערבים, ואילו בהנהלה חברים שמונה ערבים וארבעה יהודים.

לפי הנתונים שבידי ינאביע, האוכלוסייה הבדואית בנגב מונה כ-270 אלף איש. כ-75% מהבדואים מתגוררים ב-19 יישובים מוכרים, והיתר – בכפרים לא מוכרים. תוחלת החיים ביישובי הבדואים נמוכה בשמונה שנים מתוחלת החיים ביישובים היהודיים, ותמותת התינוקות בחברה הבדואית גדולה פי שלושה מזו שבחברה היהודית. רק כ-4% מהבדואים הם בעלי תואר אקדמי, לעומת כ-24% מהיהודים בישראל. רק כ14% מבוגרי התיכון הבדואים מתקבלים לאקדמיה, לעומת 25% מבוגרי התיכון בחברה הערבית וכמחצית מהבוגרים בחברה היהודית.

במדד הכלכלי-חברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ישנן 11 רשויות הממוקמות באשכול 1 מתוך 10 – ובהן כל תשע הרשויות הבדואיות בנגב (נכון לשנת 2018). השכר הממוצע במגזר הבדואי הוא הנמוך ביותר בישראל, ושיעורי האבטלה בו הם מהגבוהים בארץ. נכון לשנת 2018, רק כ-25% מהנשים הבדואיות מועסקות מחוץ לביתן, ורק 25% מהבדואים מכוסים בביטוח בריאות משלים (לעומת 80% מהאזרחים היהודים).

כדי להתמודד עם אתגרים אלה, עוסקת ינאביע בחמישה תחומים עיקריים: פיתוח כלכלי ותעסוקה, חינוך, תוחלת חיים, הכשרה מקצועית וצורות מגורים חדשניות. בתחום התעסוקה, רבים מן המיזמים של העמותה מתמקדים בנשים ובצעירים. אחד ממיזמים אלה הוא הקואופרטיב החקלאי המשותף עם קיבוץ כרמים, המעסיק בעיקר נשים בדואיות. כדי להעלות את תוחלת החיים, העמותה פועלת להקמת מרכז רפואי שינגיש שירותי בריאות לאוכלוסייה הערבית בנגב, להקמת מחלקות לבריאות הציבור ברשויות המקומיות ולעידוד השכלה רפואית ופרא-רפואית בקרב האוכלוסייה.

בתחום המגורים, ינאביע מבקשת להקים שכונה או אפילו יישוב בדואי חדש, שלא על בסיס שבטי. לטענת העמותה, ההרכב השבטי של היישובים הקיימים הוא מכשול בפני שיפור השירותים, המינהל ואיכות החיים של האוכלוסייה הבדואית. העמותה מנסה לקדם את התוכנית דרך החלטת ממשלה בנידון, ומגייסת תמיכה בתוכנית ממנהיגים בחברה הערבית בנגב.

על רקע היחסים המתוחים בין ערבים ליהודים בנגב והאפליה, הגזענות והמצוקה עמן מתמודדת החברה הערבית-בדואית, פעילותה של ינאביע היא דוגמא מעוררת תקווה לכך שאפשר גם אחרת.

א' בן יאיר

הפוטנציאל הפוליטי השמאלי של העולים מהמדינות הפוסט-סובייטיות

אין אומרים סוציאליזם ברוסית

בשנת 1991, בעקבות קריסת ברית המועצות, הגיע לישראל גל הגירה של דוברי רוסית. המהגרים החדשים השתכנו בעיקר בערי הפריפריה ובשכונות מוחלשות באשדוד, בראשון לציון ובבת ים.

״העלייה הגדולה״ בעקבות נפילת ברית המועצות התרחשה, בעיקרה, לא ממניעים פוליטיים ציוניים אלא מסיבות כלכליות. ממשלת ישראל דאז ראתה בתנאים הפוליטיים במזרח אירופה הזדמנות להביא לארץ כוח עבודה משכיל, והמהגרים ביקשו לעזוב את המדינות הפוסט-סובייטיות שקרסו מבחינה כלכלית ואיכות החיים בהם הדרדרה בעקבות התפרקותה של ברית המועצות. לא רק יהודים עזבו אז – כמעט שליש מאוכלוסיית ברית המועצות ברחה מהמדינות הפוסט-סובייטיות לאחר הקריסה.

בניגוד לגלי הגירה אחרים, המהגרים הרוסים שמרו על תרבותם, על שפתם ועל שייכותם הקהילתית – מה שאינו מקובל על הממסד הישראלי. התפיסה הקולוניאלית של הממסד הציוני חותרת לגבש אוכלוסייה ישראלית-יהודית הומוגנית, ולצורך זה פועלת למחוק את הייחודיות התרבותית ואת הזהות הקהילתית של קבוצות המהגרים השונות.

משום כך, מאז ההגירה הגדולה של 1991 מנסה המערכת הציונית ״לשבור״ את התרבות הרוסית של המהגרים. זאת באמצעות דחיקה של השפה הרוסית ממערכת החינוך, ואף פסילה של ציון מועדים כמו חגיגת השנה החדשה. נושא זה שנוי במחלוקת מדי שנה לקראת ה-1 בינואר. במערכת החינוך, אפילו בערים עם אוכלוסייה רוסית גדולה, אוסרים על תלמידים להיעדר מהלימודים ב-1 בינואר ומנסים למנוע מהם לחגוג באמצעות קביעת בחינות דווקא ב-1 בינואר, תוך הטלת עונשים על אי-הגעה. אלה רק כמה דוגמאות ממלחמתו של הממסד הציוני בתרבות הרוסית.

״חוק הלאום״ שנחקק ב-2018 נתקל בהתנגדות בקרב דוברי הרוסית בארץ, כיוון שנתן לגיטימציה להמשך המתקפה על התרבות הרוסית ועל השפה הרוסית. ביטול חוק הלאום הוא למעשה אינטרס משותף לחברה הרוסית ולחברה הערבית, שהממסד הציוני מנסה לדכא את תרבותן ושפתן.

למהגרים מהמדינות הפוסט-סובייטיות, שהם כשישית מאוכלוסיית המדינה, מאפיינים חברתיים-כלכליים בולטים: 53% מהם חיים בדירות שכורות, ו-68% מהם עובדים בענפי התעשייה והשירותים. מכאן עולה שדוברי הרוסית משתייכים ברובם למעמד העובדים בישראל, ועליהם להיות חלק מכל התארגנות מעמדית רחבה.

אחת הבעיות המרכזיות של המהגרים מברה״מ לשעבר היא בעיית הפנסיות. אלה שהיגרו לישראל בשנות ה-90 איבדו את הפנסיה הסולידית שהבטיחה להם המערכת הסובייטית טרם קריסתה, ונקלטו במערכת הפנסיונית הישראלית, בה נצברת הפנסיה במשך שנות העבודה. אך רבים מהמהגרים הרוסים, במיוחד אלה שהגיעו לארץ בגיל מבוגר, או הועסקו לאחר הגעתם בחברות קבלן נצלניות, לא הצליחו לצבור מספיק ותק טרם יציאתם לפנסיה. רבים מן המהגרים יוצאים אפוא לפנסיה ללא אפשרות אמיתית להתקיים ממנה, וברוב המקרים נאלצים לחפש עבודה ״בשחור״, כלומר ללא זכויות עובדים ולרוב מתחת לשכר המינימום, על מנת לפרנס את עצמם. בעיה זו ניכרת מאוד דווקא עכשיו – כשרבים מהעולים המבוגרים של שנות ה90 עומדים לקראת יציאה לפנסיה.

אין שוויון בלי דמוקרטיה - פלייר של הרשימה המשותפת

נוסף על כך, יוצאי רוסיה הם הקבוצה השנייה בגודלה בקרב העובדים בענף הבנייה, אחרי העובדים הערבים (מתוך העובדים המקומיים ולא הזרים). העובדים הרוסים ניצבים במקום השני, אחרי העובדים הערבים, גם במספר נפגעי התאונות הקטלניות המאפיינות את ענף הבנייה בישראל.

יש חשיבות גדולה ליצירת שותפות בין ציבורים אלה במאבק לשינוי המצב באתרי הבנייה, שכן זה מאבק משותף של עובדים – רבים מהם רוסים וערבים – על חיים ובטיחות.

אך המצב הפוליטי בקרב הציבור דובר הרוסית בארץ הוא בכי רע. יוצאי רוסיה מצביעים ברובם לימין, ומחזיקים בעמדות ימניות מבחינה מדינית. הסיבה ההיסטורית לכך ברורה – מאז שנות ה-90 התעלמו מפלגות השמאל, ובעיקר המפלגות הבורגניות של ״השמאל הציוני״, מהציבור דובר הרוסית. הימין, לעומת זאת, זיהה ברוסים הזדמנות. אביגדור ליברמן ניצל בזמנו את האפשרות להקים מפלגה המבוססת על פופוליזם לאומי רוסי והסתה נגד קבוצות אחרות בחברה – ערבים, חרדים ומזרחים ״המתגזענים נגד רוסים״.

אך ליברמן שולח מסרים שונים בשפות שונות: בעברית הוא מדבר על ״ביטחון״ ו״ישראל״, ואילו ברוסית הוא מדבר על פנסיות ושימור השפה. בסוגיות החברתיות, ״ישראל ביתנו״ תמיד בחרה (כיאה למפלגה ימנית-קיצונית) להסיט את הכעס החברתי והמעמדי של מצביעיה אל עבר האשמת האחר וגזענות. בה בעת, המפלגה מניפה את דגל הקפיטליזם הקיצוני ביותר. לדוגמא, רפורמת הפנסיות שכלל ליברמן במסגרת חוק ההסדרים צפויה לפגוע מאוד ביוצאי רוסיה. אין זה מפתיע, משום שלכל אורך שנות קיומה הצביעה תמיד ישראל ביתנו נגד כל הצעה חברתית.

ההצלחה הראשונית של חד״ש והרשימה המשותפת במערכות הבחירות האחרונות לפרוץ למרחב הפוליטי של הציבור הרוסי בארץ, ובמיוחד לכלי התקשורת ברוסית, היא תוצאה של המסר השמאלי האמיתי שאנו מבטאים. זהו קול ייחודי בדעת הקהל הרוסית, המתייחס לשאלות המעמדיות החשובות אך לא מזניח את הסוגיות החברתיות והתרבותיות.

כמפלגה קומוניסטית מוטלת עלינו האחריות לבנות ארגון שיוכל להוביל מאבק משותף נגד המערכת הקפיטליסטית והציונות, ולגבש את החיבור הנדרש בין ציבורים שונים.

עידן סלוצקר

פורסם במקור בעיתון ״אל-אתיחאד״

חברי הנוער הקומוניסטי בהפגנה בגלזגו (צילום: מורנינג סטאר)

מאה אלף הפגינו בגלזגו

למען האקלים נגד הקפיטליזם

מאה אלף איש הפגינו (6.11) ברחובות העיר גלזגו שבסקוטלנד, המארחת את ועידת האקלים של האו״ם, בדרישה לפעולה בינלאומית דחופה לעצירת ההתחממות הגלובלית. בני נוער, סטודנטים, פעילים סביבתיים, חברים באיגודים המקצועיים ותושבים התאספו למרות הקור העז וצעדו ברחבי גלזגו.

ברחבי בריטניה נערכו באותו יום עוד כמאה עצרות והפגנות. בגדולה שבהן, בלונדון, השתתפו רבבות. עוד נערכו מחאות בערים ביותר מ-70 מדינות ובהן תורכיה, קניה, צרפת, ברזיל, אוסטרליה, מקסיקו, גרמניה, בלגיה וקנדה.

צעדת ״יום הפעולה הגלובלי למען צדק אקלימי״ יצאה לדרך משני פארקים גדולים בגלזגו, וצעדה לאורך מסלול מוסכם מראש של שלושה קילומטרים. באירוע השתתפו פעילי מחאה בולטים, וביניהם ונסה נקטה האוגנדית וגרטה טונברג השוודית. המפגינים, שחסמו את הרחובות המרכזיים בעיר במשך כשבע שעות, נשאו דגלים אדומים ושלטים עליהם נכתב: ״הקפיטליזם הורג את כדור הארץ״. הם האשימו את החברות הקפיטליסטיות הגדולות במשבר האקלים וקראו סיסמאות בעד סוציאליזם. בקרב הקהל נצפו עשרות דגלים סקוטיים ופלסטיניים.

במרחק כמה רחובות ממסלול ההפגנה המשיכה להתקיים ועידת האקלים. משתתפיה הזהירו מהקצב בה מחריבה ההתחממות הגלובלית את השטחים החקלאיים ומאיימת על הביטחון התזונתי העולמי. במפגש העולמי התחייבו מנהיגי המדינות להפסיק את השימוש בפחם, לצמצם את פליטות גזי החממה ולהפחית את כריתת היערות. עם זאת, פעילים למען הסביבה טוענים שהתחייבויות אלה אינן מספיקות.

גם יום קודם לכן הפגינו רבבות נגד אוזלת ידם של ראשי המדינות המשתתפים בוועידה. המפגינים, רובם צעירים, קראו סיסמאות נגד הקפיטליזם ולמען צדק חברתי וסביבתי. טונברג, שהחלה את מחאת התלמידים לפני יותר משלוש שנים בהפגנת יחיד מול הפרלמנט בשטוקהולם ומאז סחפה אחריה מיליונים ברחבי העולם, אמרה בעצרת שנערכה בתום ההפגנה כי ועידת האקלים היא ״כישלון״. טונברג בת ה-18 אמרה עוד: ״אנחנו לא צריכים עוד הבטחות ריקות מתוכן״, וזכתה בתשואות רמות מהקהל. ״אנחנו לא יכולים לפתור את המשבר באותן שיטות שהכניסו אותנו לתוכו מלכתחילה״, הוסיפה.

פעילת האקלים משבדיה התייחסה להתחייבויות של מנהיגי המדינות ואמרה: ״ההתחייבויות מלאות בפרצות. יש כאלה שמתעלמות מפליטות היסטוריות וצדק אקלימי, וזה כל מה שאנחנו מקבלים״. היא הוסיפה כי ״המנהיגים לא עושים כלום. הם יוצרים פרצות באופן אקטיבי כדי להועיל לעצמם. הם לא יכולים להתעלם מהקונצנזוס המדעי, מהאנשים או מהילדים שלהם. נמאס לנו מהבלה, בלה בלה שלהם. המנהיגים שלנו לא מובילים. הם לא עושים דבר. עבורם ׳עסקים כרגיל׳. אכן הם מעדיפים לשמור על עסקים במקום לשמור על האקלים״.

נמרוד עובד

מנהיג קומוניסטי נרצח בפיליפינים

קא אוריס, הדובר של ״צבא העם החדש״ – הזרוע הצבאית של המפלגה הקומוניסטית הפיליפינית, נרצח בידי כוחות המשטר (29.10) בזמן שניסה לקבל טיפול רפואי בעיר אימפאסוגונג. כוחות הביטחון טענו שאוריס נהרג במהלך קרב יריות, אך אשתו העידה שלא היה חמוש, ושהקרב זויף כמה שעות לאחר הרצח תוך כדי הפרעה משמעותית לחיי האיכרים באזור. בעקבות ההודעה הציבורית של אשתו, מאריה מאלאיה, פתחו כוחות המשטר במבצע במטרה ללכוד אותה. גופתו של אוריס נשרפה בידי הרשויות בתחילת חודש נובמבר, בניגוד לרצון המשפחה.

התנועה הקומוניסטית בפיליפינים הובילה לאורך שנות קיומה כמה התקוממויות ומאבקים מזוינים. האחרונה שבהן החלה בשנת 1969, כשהמפלגה הקומוניסטית הפיליפינית בהנהגת חוזה מאריה סיסון הקימה את צבא העם החדש. במקביל למאבק הצבאי פועלת המפלגה במסגרת ״החזית הדמוקרטית הלאומית״, הכוללת כמה ארגונים המוניים הפועלים במסגרת חוקית, ומקדמת את מטרת ״הדמוקרטיה הלאומית״ כחלק מדרכה המאואיסטית של המפלגה. בשנים האחרונות החל צבא העם החדש לפעול נגד מטרות אמריקאיות וסיניות כחלק מהמאבק האנטי-אימפריאליסטי ומלחמת הגרילה נגד ממשלת דוטארטה.

קא אוריס נולד בשם חורחה מדלוס. הוא הצטרף לתנועה המהפכנית בשנת 1972 בעת לימודיו באוניברסיטה, לאחר שהדיקטטור פרננדו מארקוס הכריז משטר צבאי במדינה. יחד עם מאות סטודנטים אחרים ברח לאזורי הספר כדי לפתוח במרד. במהלך 49 השנים האחרונות מילא אוריס תפקידים רבים בצבא העם החדש ובחזית הדמוקרטית הלאומית: לוחם גרילה, מארגן מחתרת באזורים עירוניים, ולבסוף בתפקיד המסוכן של הדובר הציבורי של החזית והצבא באזור מינדאנאו, שהצריך מוכנות מתמדת והתחמקות מכוחות הביטחון. אוריס מילא תפקיד זה במשך שנים למרות גילו המופלג ובעיות בריאותיות מהן סבל. אוריס נחשב אחד מבכירי המפלגה, והיה אחד החברים הוותיקים ביותר הידועים בציבור. בשל תפקידו הציבורי במאבק המהפכני, חלקו כמה מפלגות וארגונים ברחבי העולם כבוד לאוריס בהודעות רשמיות שפורסמו לאחר מותו.

עומר דה לנגה

בעקבות הסדרה המצליחה "עוזרת בית"

על מעמד ומגדר בנטפליקס

נטפליקס, כיום תאגיד הטלוויזיה הגדול בעולם, היא עדיין תופעה חדשה יחסית. בתחילת דרכה היה המוצר העיקרי שלה אתר שמאפשר לצפות בשלל סדרות משלל ערוצים תמורת דמי מנוי לא יקרים. בשנים האחרונות החלה נטפליקס לייצר גם תכנים משלה, ויצרני הטלוויזיה האחרים הבינו את התחרות הבלתי-שקולה אליה נקלעו: כל העולם מנוי לנטפליקס כדי לצפות בתכנים שלהם, אך האתר מקדם בראש ובראשונה תוכן של נטפליקס עצמה. זה לאחר זה משכו כל הערוצים והאולפנים את התכנים שלהם מנטפליקס, וענקית האינטרנט עשתה את הבלתי-ייאמן: היא הפיקה, בבת אחת, מאות סדרות משלה כדי לספק למנוייה די תוכן מעניין שימנע מהם לעזוב.

מפתיע לגלות עד כמה הצליחה. זה עלה לה כמויות דמיוניות של כסף, אבל נטפליקס מילאה את המחשבים והטלוויזיות שלנו בסדרות חדשות, בכל השפות ובכל המקומות בה יש לה מנויים. בין היתר הפיקה נטפליקס סדרות מקוריות בספרדית, בצרפתית, בפורטוגזית, בפולנית, בטורקית ואפילו בערבית, כאן בירדן הסמוכה. הסדרות הללו נראות, באופן לא מפתיע, כהעתקים דומים של אותו רעיון. בזמן כה קצר קשה לייצר כל כך הרבה סדרות שונות.

הנטייה הפוליטית של נטפליקס היא ליברלית במובהק. ייתכן שההסבר לכך טמון דווקא בערכם המסחרי הגדול יותר של ערכים אוניברסליים: אפשר למכור אותם בקלות לקהלים ליברליים בכל מקום. ואכן, סדרות נטפליקס נבדלות זו מזו בעלילה ובז'אנר, אך לכולן כללים אחידים: "עיוורון צבעים" מוחלט, פמיניזם ליברלי וזכויות להטב"ק.

עיוורון הצבעים בא לידי ביטוי בכך שבכל הסדרות של נטפליקס מופיעים שחקנים בעלי מראה אפריקאי, אסיאתי, מזרח-תיכוני או היספני, אפילו אם הם מגלמים דמויות של אצילים אירופיים מימי הביניים. באופן כללי, הליהוק מתעלם ממיקומם החברתי של אנשים לא-לבנים בעולם האמיתי. הפמיניזם הליברלי בא לידי ביטוי בריבוי דמויות של נשות עסקים מצליחות ושל נערות הנאבקות בהצלחה במוסדות המגבילים אותן, וגם בהצגת ניצול מיני מסוגים שונים. זכויות הלהט"בק נמצאות ברקע של כמעט כל תוכנית ותוכנית בנטפליקס, כולל כאלה המיועדות לפעוטות, וכל הסתייגות מלהט"בקים מוצגת כתמצית הרשע.

החזון הליברלי של נטפליקס עדיף כמובן על חזון שמרני, אך הוא ליברלי גם במובן השלילי של המילה. עיוורון הצבעים בסדרות מטשטש לעתים קרובות את האפליה נגד לא-לבנים בעולם האמיתי. כך גם ההצגה של שחורים, נשים ולהטב"קים כמצליחים ובעלי כוח, המייצרת מחדש את הנרטיב השקרי של ארץ האפשרויות הבלתי-מוגבלות – המקום בו כולם יכולים להצליח. בעולם של נטפליקס יש מקום להצלחה של כל אחד ואחת, אך פערים כלכליים וחברתיים אמיתיים מטושטשים ונמחקים. כך, היתומה המגיעה להיות אלופת העולם בשחמט או האישה השחורה שהיא מיליונרית בזכות עבודתה הקשה, מסייעות להעלים את המחסומים העומדים בפני ניידות בין מעמדות בעולם שמחוץ למסך.

דווקא על רקע זה הפתיעה אותי הסדרה החדשה "עוזרת בית" (באנגלית – Maid), שהפכה אחת הפופולריות ביותר בשבועות האחרונים. במרכז הסדרה עומדת אישה צעירה הנמלטת עם בתה התינוקת ממערכת יחסים פוגענית. היא נאלצת לשרוד בלי כסף, בלי השכלה ובלי משפחה תומכת. לפתע, סדרה בנטפליקס מראה לנו את המחסומים הממשיים עד מאוד הניצבים בדרכה של אישה עניה. הסדרה מוצאת את הדרך להדגיש את הדיכוי הכפול, המצטלב (אינטרסקציונלי), ממנו סובלת הגיבורה: מחד גיסא כאישה החיה בעוני קיצוני, המוצג באמצעות פירוט מצבה הכספי בפינת המסך במהלך כל פעולה כלכלית שהיא עושה; ומאידך גיסא כאישה במערכת יחסים מתעללת וכאם חד-הורית, המתמודדת עם הדעות הקדומות כלפיה ועם היעדר מנגנוני התמיכה בה ובבתה.

ראיון עם סוזן לאנדס, כותבת הספר עליו התבססה הסדרה, מגלה שמדובר בסיפור אמיתי: לאנדס נפלטה ממערכת יחסים פוגענית עם פעוטה, לא היה לה ניסיון תעסוקתי כי בן זוגה לא רצה שתעבוד ("כדי שלא יצטרך לעשות בייביסיטר"), ולא היו לה משפחה תומכת או השכלה. בבת אחת מצאה עצמה חסרת בית, ונאלצה לעבוד כעוזרת בית כדי לפרנס את עצמה. העבודה העמידה אותה מול מעסיקתה, האישה הפריבילגית שיכולה להרשות לעצמה לעשות דברים אחרים כאשר אישה אחרת עושה את עבודות הבית עבורה. הניגוד בין האישה שיש לה לאישה שאין לה מובא בסדרה באופן בולט לעין ומעורר מחשבה עבור מי שנמצאה רוב חייה בצד החזק של המשוואה – אך בלי להתנכר ולייצר איבה הסוגרת את הדלת ליחסי אנוש בין נשים ממעמדות שונים.

אחת המעסיקות של עוזרת הבית היא שחורה עשירה, ואין התייחסות בסדרה לעובדה זו – אין מודעות להיפוך יחסי הכוח ולמשמעותו. לפי אנג'לה דייוויס בספרה "נשים: מגדר, גזע ומעמד", לפחות עד שנות ה-60 שלט בארצות-הברית הדימוי הגזעני של עוזרת הבית השחורה. לפי דימוי זה, שחורות מתאימות באופן טבעי לעבודות בית, ואין בהעסקתן משום אי-נעימות כפי שיש בהעסקת נשים לבנות. העוני היום שונה כמובן, ונשים שחורות השתלבו מאז בשוק התעסוקה במקצועות מגוונים יותר. שורר כיום עוני רב גם בקרב לבנים בארה"ב, וישנן נשים לבנות העובדות כעוזרות בית. ובכל זאת, הדימוי המקובל הוא של בעלת בית לבנה ועוזרת שחורה – ולא להיפך. התעלמות הסדרה מן ההיפוך מותירה מטעם לוואי של העיוורון הליברלי המאפיין את נטפליקס.

אחרים חשבו שיש משהו מרענן בכך שדווקא האישה השחורה היא הבורגנית העיוורת לצרכי העוזרת, כלומר בהתייחסות למעמד במנותק מגזע. לדעתי, מעמד פשוט אינו ניתן לניתוק מגזע. כיום, גזע והגזעה הם מן הכלים היעילים ביותר שבארגז הכלים של הניצול הקפיטליסטי.

כעורכת דין, נחקקה בזכרוני במיוחד סצינה המתרחשת בבית המשפט, במהלך דיון במשמורת של הגיבורה על בתה. האם שומעת את הדיון המשפטי המתנהל כולו מעל ראשה, בלי להבין מילה.

המאבק היומיומי המוצג בסדרה מביא את המציאות של מעמד העובדים למסך באופן נדיר ומרגש. שילובה של מציאות מעמדית זו עם מציאות חייהן של נשים – נשים שעברו התעללות, נשים חד-הוריות, או נשים בהליכי גירושים – יוצר את ההצגה החזקה ביותר של אינטרסקציונליות שאפשר לראות היום בטלוויזיה.

נועה לוי

עם דיירי הדיור הציבורי

כרזה של פורום הדיור הציבורי

בעקבות המחאות בכנסת ומחוצה לה: פינוי דיירי דיור ציבורי מבתיהם הוקפא עד לסיום עבודת צוות חשיבה שיוקם לטיפול בנושא – כך הודיע השבוע (8.11) שר הבינוי והשיכון, זאב אלקין, בדיון בוועדת הכלכלה בכנסת. אלקין ויו"ר הוועדה, ח"כ מיכאל ביטון, הציגו מתווה לטיפול בסוגיה, במסגרתו יוקם צוות החשיבה שיבחן את הקריטריונים לביצוע הפינויים. לפי הערכות, הפינויים יוקפאו למשך ארבעה חודשים לפחות.

לדברי פורום הדיור הציבורי, "הממשלה חיסלה את הסיוע בשכר דירה, חיסלה את הסיוע במשכנתאות וחיסלה את הדיור הציבורי. לפי דו"ח מרכז אדווה ירד תקציב משרד השיכון מ-10.9 מיליארד שקל לפני שני עשורים ל-5.6 מיליארד שקל בתקציב שאושר בשבוע שעבר".

"את כל הקיצוץ הזה עשו על חשבון מי שנזקקים לסיוע בדיור. כל זה קורה למרות שרק ממיסים הכניסה ממשלת ישראל כ-137 מיליארד שקלים והרוויחה 40 מיליארד שקלים ממכירת קרקעות", הדגישו והוסיפו: "ועכשיו את מי מאשימים בעבריינות? אימהות חד-הוריות, קשישים, ילדים ואנשים חולים שכל הפשע שלהם הוא שבחרו להיכנס עם ילדיהם לדירות עמידר במקום לחיות ברחוב".

הרוג שמיני במחאה נגד אביתר

נער פלסטיני בן 13 נהרג בסוף השבוע (5.11) מירי חי של חיילי הכיבוש ממזרח לשכם – כך הודיע משרד הבריאות הפלסטיני. לפי ידיעה שפרסם העיתון "אל-אתיחאד", הנער מוחמד אמג'ד דעדס נפגע מירי בבטנו סמוך לכפר דיר אל־חטב ופונה לבית החולים בשכם, שם נקבע מותו.

לפי הסהר האדום, בעימותים באזור הכפרים ביתא, בית דג'ן ודיר אל־חטב נפצעו באותו יום 71 מפגינים ובהם חמישה מירי כדורי גומי וארבעה נוספים מחבלות. באזור הכפר ביתא מתקיימות הפגנות שבועיות נגד ההתנחלות אביתר. דעדס הוא ההרוג השמיני מאז החלו ההפגנות השבועיות נגד המאחז.

כמו כן נעצרו באלימות שני פעילי שלום ישראלים שהשתתפו בהפגנה. יצוין שבסוף ספטמבר נהרג מוחמד חביסה, בן 28, מירי חיילים בהפגנה נגד המאחז. בצה"ל מסרו אז כי "יחקרו את נסיבות מותו". לפי "הארגון הבינלאומי להגנה על ילדים – פלסטין", שהוצא מחוץ לחוק לאחרונה בהוראת שר הביטחון גנץ, נהרגו לפחות 12 קטינים פלסטינים מאש כוחות הכיבוש מתחילת השנה ועד 25 באוגוסט.

מתנחלים תקפו את הכפר בורין

מתנחלים תקפו בסוף השבוע (6.11) בית ליד הכפר בורין. מדי שבת מגיעים נערים וצעירים ישראלים, חלקם רעולי פנים, ותוקפים את בתי הפלסטינים באזור. תחקירן של ארגון "יש דין" דיווח כי קבוצת מתנחלים ירדה מאזור המאחז גבעת רונן והשליכה אבנים על הבית, בו שהתה משפחה עם ילדים. בתיעוד שהפיצה סוכנות הידיעות "וואפא" הפלסטינית ניתן לראות חיילים העומדים סמוך לאירוע האלים ולא מתערבים.

בהודעה מטעם ארגון "יש דין" נמסר כי מדובר בפעם השנייה תוך שלושה שבועות בה תקפו מתנחלים אותו בית מגורים בבורין. עוד נכתב כי התקיפה נמשכה כרבע שעה. ליאור עמיחי, מנכ"ל "יש דין", מסר: "מתנחלים משתמשים באלימות על בסיס קבוע כדי להטיל אימה על פלסטינים ולגזול מהם את אדמותיהם".

יפו לא למכירה

הפגנה נגד פינוי דיירי עמידר ביפו

יום שישי, 12.11, בשעה 17:00, יפת 138

פודקאסט - גל חד"ש

פרק מס' 55: "דמוקרטיה דיונית ואסיפות אזרחים"

בהשתתפות **אורן מטר**

ניתן להאזין לכל פרקי גל חד"ש באתר "זו הדרך"

מועדון קולנוע בגדה השמאלית

הקולנוע הקצר של נילי דותן

שלושה סרטים קצרים משנות ה-70 ושיחה עם הבמאית

מוצ"ש, 13.11, בשעה 20:00; אחד העם 70, ת"א

השבוע באתר "זו הדרך"

תאונת עבודה בפרדס חנה-כרכור, אמנסטי דורש להקפיא את הייצוא הביטחוני של ישראל, כנס מרקסיסטי-פמיניסטי בינלאומי, ועוד...

zoha.org.il

ת"ד 26205, ת"א 6126102, טל' 03-6293944, zohaderekh@gmail.com
אתר זו הדרך zoha.org.il מק"י: maki.org.il info@maki.org.il